

برشهایی از کتاب «ناصرالدین شاه قاجار؛ پنجاه سال سلطنت»

مهد علیا و توطئه قتل صدراعظم محبوب شاه

۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۳ ساعت ۲۳:۵۴

بررسی شتابزده گزارش‌های مربوط به تعامل و تقابل امیر و سفرای این دو کشور که بعضا خالی از کدورت و تنش نبود، حکایت از آن دارد که بیگانگان در ابرام برای خلع امیر در کنار عناصر درباری مخالف‌خوان قرار داشتند و نقش ویژه‌ای در این میان ایفا نمودند.

در ص ۴۱ کتاب آمده است:

میرزا تقی خان از همان ابتدا جایگاهی ویژه نزد شاه داشته چه آن هنگام که به تهران نرسیده، امیرنظامی را با اتابکی و صدراعظمی را با سپاهی‌گری معاوضه کرد و چه آن هنگام که با شتاب بخشیدن به حرکت اصلاحی، دست بسیاری از اهالی دربار را از اموال عمومی کوتاه و کارنامه اعمالشان را ذیل حساب و کتاب مملکتی بازتعریف کرد. او از جمله با مهدعلیا درافتاد. مادر شاه که مادر همسر او عزت‌الدوله نیز محسوب می‌شد و رهبری طیف مخالف او در دستگاه حاکمه را برعهده داشت. آن‌ها به دنبال امتیازات عینی اقتصادی و سیاسی بودند. یعنی همان چیزی که امیر از رهگذر ابداع دولت منتظم و سخت‌گیری‌های فراوان راه دستیابی به آن را به شدت محدود کرده بود. به همین دلیل، خانه مهدعلیا به کانون توطئه‌ورزی بر ضد امیر تبدیل شد و مخالفان تلاش کردند تا بر سر راه برنامه‌های اصلاحی امیر سنگ‌اندازی کنند. امیر [هم] با حمایت شاه تصمیم گرفت تا حوزه عمل مهدعلیا را محدود سازد. از همین رو رفت‌وآمد شاهزادگان و بزرگان مملکت به محل اقامت مادر شاه محدود و زیر گرفته شد، تا جایی که مهدعلیا طی نامه‌ای به ناصرالدین شاه چنین نوشت: با وجودی که من از همه کس با احتیاط‌تر راه می‌روم، شما از همه کس مرا نامحرم‌تر می‌دانید.»

اهمیت این تقابل از آن روست که بعدها در ماجرای برکناری و قتل امیرکبیر یکی از مهمترین عوامل نقش‌آفرین همین مهدعلیا بود که در چارچوب توطئه‌های ماهرانه غزل خیانت امیر را در گوش شاه واگویه کرد. علاوه بر این اما نقش خارجی‌ها نیز در افول امیر نزد شاه قاجار، برجسته است چراکه به عقیده نویسنده «بررسی شتابزده گزارش‌های مربوط به تعامل و تقابل امیر و سفرای این دو کشور که بعضا خالی از کدورت و تنش نبود، حکایت از آن دارد که بیگانگان در ابرام برای خلع امیر در کنار عناصر درباری مخالف‌خوان قرار داشتند و نقش ویژه‌ای در این میان ایفا نمودند.»

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/20615/شاه-محبوب-صدر-اعظم-قتل-توطئه-عليا-مهد>